

Pol Ina Giruma Gareisiya Damsi Kurisi (Galatians)

Vonaviakova

Wawaya ivi~karei da Yesu Varana Biibiina idimadime kupuna dams kamosiyai da vitumaghana ivivi~karei. Ma dima wawayisi viya inae ku dobu sago kana vava Gareisiya tuna dobuna na Eisiya Maina kamoni ma Rome dams i vibadana gaburina imakamakai. Ma notargaragha itupuwa da iyavo kava ivi~tumaghana ma ti na ke Jiu wawayisi na Moses ina vonaviyoyovana ita~nunuri bo kegha. Ma wawaya ivivi~tarakiyana da iyavo kava ke ita~nunuri na ti na Keresiyana vaghata bo kegha. Ma Pol ivonapotesi da vonaviyoyovana nunurina na ke bera ghamana, bera ghamana na Keriso vitumaghanina ma tuna ketana kava da God ina~vonakiyaragha da tota wawaya maninita ma yavata tinuwasago. Ma wawaya viya nani notana ke iti~vaghinei, ma vitumaghana dams kamosiyai Gareisiya dobunai na Pol ina sisiya ivi~kawakiikiyei ma ivi~beyebeyena da Keresiyana kudubisi vonaviyoyovana ita~nunura yavui.

Weni girumina aposol Pol igrumi da iyavo kava vibeyebeyena vibero ikivikivini da vitumaghana ketana ivi~wapai na ti dams iti~nuwatinisi da ita~vovira. Giruma karenai na Pol ivi~debei da rewapana gwabinai da tuna na aposol vaghata. Ina rewapana na ke imapatana ita~viyi da God gwabinai iviia, ma ina biga iverei da kupuna dams kurisi ita~dima. Muriyai igruma da vitumaghanai kava da wawaya God yavata ini~nuwasago. Ma ina sisiya viya ku tepana iterei da nani notana ita~kiivirewapani. Ma damonai Pol ivi~debei da iyavo kava Keriso ini~tumaghanei ma ina nuwaviina damina ina~vii bubuni na nuwaviina ini~badesi da Keresiyana yawasina gwabisiyai ini~rurerei.

Pol ina nota weni nakanani irereghi.

Sapta 1:1-10 Giruma ivotawei.

Sapta 1:11 da ku 2:21 Pol ina rewapana da ivi~aposol.

Sapta 3:1 da ku 4:31 God Varana Biibiina ma ina agabiibai.

Sapta 5:1 da ku 6:10 Kerisiyana na vovotawesi ma kegha da yawasa maninina kamonai kava ita~makai.

Sapta 6:11-18 Giruma igudui.

1 ¹Taku Pol agirugiruma. Yesu Keriso^a irabobo ma ina Mamai God iberai da rabobowai ivomiiri ma ivi~ruwa ivineku da ati~apostol. Ke wawayota ita~vonataweku bo ita~voneku da weni bigana ata~berai. ²Varevaresita peyarisi weni ma taku akii vikiikiwa kavonavonatawei Kerisiyana wawayimi kurimi Gareisiya dobuna kamonai.

³Ainowi ita Mamai God ma ita Bada Yesu Keriso kurisi da agabiibai ma nuwanuba ina~veremi.

⁴Ita Mamai God ina kayowanai da natuna Yesu Keriso ivere meyei ita berabero kubiine, da karako weni kimtina berona kamonai ita~tinakiibutaweta. ⁵Mara nonowa God tavokavakavari da kana kadara ina~rakata. Amen.

Keriso Varana Biibiina sago kava.

⁶Anotanota kawai! Yesu Keriso ina agabiibiyai God ikwatumi. Ma kegha da kobarei ma yaghiyaghina kodamana da vara bogiyai kokivikivini. ⁷Vonavaghata, ke sago meni dobunai “vara biibiina kana viruwa” ita~makamakai. Weni nakanani aisisiya iyamna wawayi viya ami nota iberoi ma eberabera tovonni da Keriso varana biibiina ita~virai. ⁸Rorova Keriso varana biibiina kadimei kurimi, ma mikedu taku bo apostol sago kata~pisi bo aneya kunumai itoru da vara bogiyai ita~veremi na ainowi God kurina da nani wawayina ku keyama karakarantina makamakii nonowina ina~tawei. ⁹Namada kavonemi ma ana~vona meyemi. Rorova Keriso varana biibiina kadimei kurimi da vonavaghata kovi~tumaghane, ma wawayi na vibeyebeyena bogiyai eberaberi, ke Keriso varana vaghata na God nani wawayina ku keyama karakarantina makamakii nonowina ina~tawei!

¹⁰Ke ata~kayokayowei da wawayi ini~ghegheniku, kegha taweyana! Ma aku kayowana ghamana da God ini~ghegheniku. Ke ata~beraberi da wawayi ina~kawabiibiyeku. Mikeda nakanani ata~beraberi na ke kovokovoghina da Keriso kubiine ata~biga.

Ikikava Pol ivi~apostol.

¹¹Varevaresiku, avonavonemi da vara biibiina adimadimei na ke wawayi ita~vereku. ¹²Ke tomowa sago gwabinai ata~viya bo ke sago iyai iti~beyeku. Yesu Keriso tuna mani ivi~debei kuriku.

^a 1:1 *Keriso*: Grik damsi gamosi evonavona bo ‘Keriso’ ma Hibru damsi gamosi evonavona bo ‘Mesaya.’ Ivi~ruwa iyamna ‘God ina Vivinevine Wawayina.’

¹³Wawaya ivonemi da rorova ikikava amakamakai na avere meyeku da Jiu damsi i vitumaghana ma i kiki akivina bubuni. Ma nuwanuwaku kudubina Keresiyana wawayisi avivi~tupaketowanesi ma abera tovonni da ati~kovi tuwanonowisi.^b ¹⁴Jiu damsi i vitumaghana anunura bubuni, ke kimta turaturaku nakanani. Taku aghekuyowesi ma aku nota ivi~rewapana kirakai da aviyavisina akii kaekiki mau ivi~damadamani kurikai na kudubina akivikivini.^c

¹⁵Muriyai da ata~tupuwa na God ina agabiibai irakata da namada ivineku ma ikwatuku da ina biga ata~berai. Ma marana itereterei^d ¹⁶da Natuna iti~debei kuriku da varana biibiina ata~dimei kupuna damsi kurisi. Ma ke ata~nae da vitumaghana damsi iti~beyebeyeku, ¹⁷ma bade ke ata~nae ku Jerusalem da iyavo kava ivi~nao ivi~apostol na ata~kitisi. Kegha, maninina anae ku Arebiya dobuna, ma muriyai na avovira ku Damaskas kwanatuna. ¹⁸Madegha aroba ikovi ma anae ku Jerusalem da Pita yavata kati~sisiya, ma yavata kamakai da taparoro ruwa ikovi.^e ¹⁹Ke apostol viya ata~kitisi da Jemes ina kina kava, tuna Bada tina kikei.

²⁰Aviyavisina agirugiruma kurimi na vonavaghata. God iakovi da ke ata~vivibero.

²¹Muriyai anae ku dobu viya, Siriya ma Silisiya kamoni. ²²Nani maranai na Keresiyana damsi Judiya kamoni patana da ke itakoviku ma ²³wawaya ikikava aku bera ivivi~sisiyei kurisi na tuna kava iakovi. Ivonavona bo, “Tomowina ivivi~tupaketowaneta na karako edimadima da wawaya Keriso iti~tumaghane. Ma rorova na iberabera tovonni da nani vitumaghanina ita~resotawei.” ²⁴Ma vaghina Keresiyana damsi Judiya kamoni God ighegheni iyamna aku yawasa ivirai.

Pol ma apostol viya.

2 ¹Madegha 14 ikovi ma taku da Banabas kavovira ku Jerusalem. Taitos arutini ma yavata kanae.^f ²Kanae, iyamna God ivi~debei kuriku da ata~nae. Ma Keresiyana babadisi kava yavata kavi~dughu, ma avonesi da ikikava Keriso varana biibiina adimadimei kupuna damsi kurisi. Ma ke ata~kayokayowei da aku biga rorova ma karako aberaberi na ita~peku. ³Kaku viruwa Taitos, tuna Grik wawaya ma kegha da apostol ke ita~tupei da kwimatana bekana ita~tuviviratawei. ⁴Ma kegha da wawaya viya ekayokayowei da Taitos ita~tuvivira. Ti evonavona da ti na Keresiyana ma ibero. Ipsi da ita yawasa vovotawena Keriso ivereta na irugenari ma i kayowana da iti~beroi. Tuna kubiine idaruta da Moses ina vonaviyoyovana iti~bada meyeta da kati~sleiv. ⁵Ma ke sago kati~vaghina kurisi, iyamna akii kayowana da vonavaghata, tuna Keriso varana biibiina na gwabimiyai ina~makai.

^b 1:13 Apos 8:3, 22:4-5, 26:9-11 ^c 1:14 Apos 22:3 ^d 1:15-16 Apos 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18
^e 1:18 Apos 9:26-30 ^f 2:1 Apos 11:30, 15:2

⁶ Vitumaghana wawayisi i babada Jerusalem kamona i ke sago sisiya vuna aku dima ku tepana ita~terei. Ma taku kuriku wawaya peyaris i na sago. Mikeda ti na babada ghamaghamasi ma taku na ke ata~vivinuwapoyei, iyamna God ke nani berasi ita~kitakitai.⁸ ⁷ Ma ikitai da God aku biga ivereku da Keriso varana biibiina ata~dimei kupuna damsi kurisi, ma bade maghimaghighina Pita ina biga iverei da Keriso varana biibiina ita~dimei Jiu damsi kurisi, ⁸ iyamna God ina rewapanai iberiku da avi~apostol kupuna damsi kurisi, bade nakanani Pita iberai da ivi~apostol Jiu damsi kurisi. ⁹ Jemes, Pita ma Jon ti na Keresiyana damsi i babada ghamaghamasi Jerusalem kamona i. Ma ivi~aroba ikitiku ma ivi~vaghinei da God ina agabiibiyai weni bigana ghamana ivereku. Vaghina, taku da Banabas ivi~kiiikiwekai ma imakii iviia, ivi~matakira da peyari kai akii biga na sago. Ma kavi~vaghinei da taku da Banabas na kupuna damsi kamosiyai kata~biga, ma ti na Jiu damsi kamosiyai ita~biga. ¹⁰ I kayowana sago kava, da i wawaya moyamoyakisi mara nonowa kata~notanotisi ma kata~vivi~vitesi. Ma aku kayowana ghamana da tuna bigana na namada aberabera i.

Pol, Pita iyeghai Antiyok kamona i.

¹¹ Pita ipisi ku Antiyok kwanatuna na koroto maghinosiyai ma avonatepatepani, iyamna akitai da ibera beroi. ¹² Karenai Pita mara nonowa kupuna damsi yavata ikamkam. Ma Jemes ina wawaya viya ivonatawesi ku Antiyok da inekiibau. Ma ti damsi notasiyai da Pita ivi~muritina na kupuna damsi yavata kam ivoterei, iyamna Jemes ina wawaya iyabuyabumanesi. Ti ivonavona da kupuna damsi iyavo kava itumaghana na kwimata bekasi ita~tuviviratawei. ¹³ Pita ivi~karei ma murinai Jiu damsi viya ivivi~miiriruwaruwa, ma iberai da bade Banabas yavata ku kamosi irui. ¹⁴ Akitai da peyaris i keta iparei, ke Keriso varana biibiina ina vonavaghata ita~kivikivini na koroto maghinosiyai Pita avonei bo “Tam na Jiu, ma keberabera i nakanani ma kupuna wawayim, ke Jiu. Nakanani na avi kubiine kupuna wawayisi namada ivi~tumaghana na kevonavonesi da Jiu damsi i kiki ita~nunuri?”

I vitumaghana kubiine God ivi~yawasisi.

¹⁵ Vona bubuna, tokai katupuwa da Jiu damkai, ke kupuna damkai. Ma Jiu damsi viya evonavona da kupuna damsi kudubisi na ‘berabero wawayisi.’ ¹⁶ Ma kegha da takovi da wawaya Yesu Keriso ini~tumaghanei na tuna tepanai God ina~vonakiiyaragha da tuna na ina wawaya maninina. Ma ke kupuna damsi kava ma bade Jiu damkai yavata Yesu Keriso kaitumaghanei kubiine, God evonavonekai da tokai na ina

§ 2:6 Deut 10:17

wawaya maninikai. Ma ke vonaviyoyovana kata~kivini kubiine da God ita~vonakiiyaragha da tota wawaya maninita, iyamna ke meyani wawaya vonaviyoyovana ita~kivini da nakanani ita~vonakiiyaragha.^h ¹⁷Tota Keriso titumaghanei, ke Moses ina vonaviyoyovana kati~tumaghanei. Tuna kubiine Jiu damsi ekitakitita da Moses ina vibeyebeyena ke kata~kivikivini na evonavona da tota berabero wawayita, tota nakanani ma kupuna damsi. Nakanani na ikikava? Keriso ina kayowana da berabero taberabera bo? Kegha taweyana! ¹⁸Moses ina vonaviyoyovana avoterei ma bade ku gaburina ata~rume na taku ati~debe meyeku da nani vonaviyoyovanina avi~kiigiyei. ¹⁹Rorova taku na Moses ina vonaviyoyovana gaburinai amakamakai, ma karako taku nakanani ma ata~rabobo, iyamna vonaviyoyovana ina rewapana akiibutawei da damina ke ata~viiviiya. Avere meyeku da aku yawasa kamona God ina kayowana aberabera. ²⁰Taku Keriso yavata karabobo korosiyai da aku yawasa ku kamona aviyavisina kudubina na Keriso ibada yavui. Ma karako aku yawasa kamona na aku vitumaghana ivi~rewapana God Natuna kurina ma tuna tepanai amakamakai. Tuna ina nuwaviina irakata da kubiiku irabobo. ²¹Ke ata~kayokayowei da God ina agabiibai ana~barei. Mikeda wawaya kovokovoghina da Moses ina vonaviyoyovana ita~kivina bubuni da God ita~vonakiiyaragha da ti na maninisi na Keriso ina rabobo iyamna kegha.

Vonaviyoyovana takivini bo Keriso titumaghanei.

3 ¹Tami Gareisiya dami na neghaneghami! Iyai ivi~nuwatinimi da ami nota ivirai? Yesu Keriso ina rabobo korosiyai na avi~sisiya bubuni kurimi, tuna nakanani ma tami mani matamiyai kota~kitai. ²Aku kayowana da kona~voneku. Ikikava God Kanumina koviiya? Moses ina vonaviyoyovana kokivini na koviiya, bo Keriso varana biibiina kovi~yanei ma kovi~tumaghanei na koviiya? ³Kokayokayowei da kota~neghanegha bo? Ami Keresiyana yawasina na God Kanumina ina rewapanai kovi~karei ma ami kayowana da tami mani ami rewapanai koni~kovini, bo? ⁴Ami vitumaghana kubiine vokwarakwara damina koviiya na iyamna kegha, bo? Kudubina na bera kava bo? ⁵God Kanumina iveremi ma bera ghamaghamasi kamomiyai eberabera na avi kubiine? Ke Moses ina vonaviyoyovana kota~kivikivini kubiine. Kegha, Keriso varana biibiina kovi~yanei ma kovi~tumaghanei, tuna kubiine. ⁶Abraham kota~notai. “Tuna God ivi~tumaghanei na God ivonakiiyaragha da tuna na ina wawaya maninina ma yavata ivi~nuwasago.”ⁱ ⁷Kotakovi da iyavo kava itumaghana, ti na Abraham tupurereghina vaghata.^j ⁸Giruma katamana evonavona da mara sago

^h 2:16 Psa 143:2; Rom 3:20, 22 ⁱ 3:6 Gen 15:6; Rom 4:3 ^j 3:7 Rom 4:16

kupuna damsi i vitumaghana kubiine na God ina~teremaninisi da yavata ini~nuwasago. Ma Abraham kurina vara biibiina ivi~debei maranai ivona bo, “Tam tepamuwai da dam ma dam kudubisi ani~biibiinisi.”^k 9 Tuna kubiine iyavo kava God itumaghanei Abraham nakanani na peyarisi ini~biibiinisi.

¹⁰Ma iyavo kava inotai da vonaviyoyovana ina~nunura bubuni da ini~wawayamanini na i yawasa kamoni God kovogha ina~veresi, iyamna giruma katamana evonavona bo, “Moses aviyavisina kudubina vonaviyoyovana bukana kamoni igirumi, ma wawaya ke ina~nunura bubuni na God kovogha ina~veresi.”^l ¹¹Takova bubuni da ke sago wawaya Moses ina vonaviyoyovana ita~kivini da iti~wawayamanini God ku matana, iyamna giruma katamana evonavona bo, “God ina wawaya maninisi na vitumaghana tepanai ina~makai.”^m ¹²Ma Moses ina vonaviyoyovana ke vitumaghana tepanai ita~miimiiri, iyamna igiruma bo, “Wawaya weni berasi vonaviyoyovana kamoni kudubina ina~nununura yavui na yawasa ina~panani.”ⁿ

¹³God ina imaga kamoni kata~makamakai ma kegha da Keriso kata kovogha iviia, igimarataweta da vonaviyoyovana ina rewapanai ivi~kiiibunita. Giruma katamana evonavona bo, “Wawaya tupuwina kii tepanai ini~rorokei na ivi~matakira da tuna wawayina na God ina imaga kamoni emakamakai.”^o ¹⁴Keriso igimarataweta, ivotaweta da kupuna damsi na Jiu damkai yavata God ina vibiibiina taviia. Ma nani vibiibiinina na God, Abraham kurina ivi~sisiyei maranai ina vonakiiyapa bagibagina iterei. Ma tota nani vibiibiinina na Yesu Keriso tepanai taviia. Ma God ivonakiiyapa da Kanumina ita~vereta na ita vitumaghana kubiine ina~vereta.

Moses ina vonaviyoyovana ma God ina vonakiiyapa bagibagina.

¹⁵Varevaresiku, wawaya mara nonowa vonakiiyapa bagibagisi eberaberai na tisisiyei. Wawaya ruwa ini~vaghinei da bera ina~berai na vivaghina makamakiina ina~terei na ke kovokovoghina da ini~kiigiyei bo ina~virai. ¹⁶Ma God ina vonakiiyapa bagibagina Abraham ma tupurereghina sago kurisi iterei. Giruma katamana ke ita~vona da nani vonakiiyapina tupurereghina kudubisi kurisi, evonavona da tupurereghina sago kava kurina, ma tuna wawayina na Keriso.^p ¹⁷God vivaghina makamakiina Abraham yavata iberai ma kurina vonakiiyapa bagibagina iterei. Nani murinai madegha 430 ikovi ma God ina vonaviyoyovana Moses igirumi. Ma ina vonaviyoyovana ke kovokovoghina da God ina vonakiiyapa bagibagina namada iterei

^k 3:8 Gen 12:3 ^l 3:10 Deut 27:26 ^m 3:11 Hab 2:4 ⁿ 3:12 Lev 18:5 ^o 3:13 Deut 21:23
^p 3:16 Gen 12:7

na ita~virai.⁹ ¹⁸Ikikava God ina vonakiiyapa bagibagina tepanai da Abraham ivi~biibiini na nakanani ina vonakiiyapa bagibagina tepanai nani vibiibiinina kurita ivi~damani. Ma ke vonaviyoyovana kata~kivikivini kubiine da iti~biibiinita.⁷

¹⁹Nakanani na avi kubiine God na Moses ina vonaviyoyovana ivokiibuwei? Tuna na ina vonakiiyapa bagibagina ku tepana iterei, iti~beyeta da berabero na avai. Ma ina rewapana imakamakai da Abraham tupureregghina sago ina ku mara na ikikava ina vonakiiyapa bagibagina Abraham kurina iterei na tuna maranai na berasi iberai. God ina aneya ivonatawesi Moses kurina da vonaviyoyovana iverei. Ma tuna na vitetete wawayina, iyamna vonaviyoyovanina ivi~damani Israel damsi kurisi. ²⁰Ma God ina vonakiiyapa bagibagina na maninina Abraham kurina iterei, ke sago tetete wawayina sisiyina ita~viiya da iti~damani Abraham kurina. God tuna mani iberai.

Vonaviyoyovana ina biga.

²¹Tinuwanuwanotanota da God ina vonaviyoyovana na ina vonakiiyapa bagibagina yavata ighavighaviya bo kegha. Kegha taweyana, iyamna i biga na bogii ma bogiiai. Ma vonaviyoyovana na ke kovokovoghina da waway ita~berisi da ti na maninina God ku matana. ²²Giruma katamana evonavona da waway kudubina dobuwai na berabero ina rewapana gaburinai imakamakai. Ma berabero kubiine na iyavo kava Yesu Keriso itumaghanei na ti kava yawasa makamakii nonowina ina~viiya, ikikava God ina vonakiiyapa bagibagina iterei na nakanani ina~veresi.

²³Muriyai da vitumaghana kana mara ita~nekiibau na Moses ina vonaviyoyovana ku gabura itereta, ivotanita inenae da marana vaghata ita~nekiibau na vitumaghana ketana iti~debei. ²⁴Vaghina ma, vonaviyoyovana ivi~badeta ma ikoyaghita inenae da Keriso inekiibau na ita vitumaghana kubiine God ivi~vaghinei da tota ina waway maninita. ²⁵Karako na Yesu titumaghanei kubiine na Moses ina vonaviyoyovana ina rewapana takiibutawei.

²⁶Ami vitumaghana tepanai na tami peyarimi God natunatuna, iyamna Yesu Keriso yavata kovi~nuwasago. ²⁷Peyarimi na Keriso avanai kobabataito da yavata kovi~nuwasago, ma karako na Keriso kovi~maghitepei da ami yawasa na tuna maghimaghighina. ²⁸Karako na Jiu damsi ma kupuna damsi, sleiv wawayisi ma waway vovotawesi, tomowa ma wavine, kudubimi na sago, iyamna Yesu Keriso yavata kovi~nuwasago. ²⁹Tami Keriso rapenai na

tami Abraham tupurereghina ma God ina vonakiiyapa bagibagina Abraham kurina iterei na kurimi ina~damana.^s

4 ¹Aviyavisina avonavonemi na ku tepana ana~terei. Wawaya kikei ina mamai buderina na mara sago ina~viiya. Ma karako na kegha, iyamna igisi kirakai. Ma namanaki da sawara ma tano kudubina tuna mani irapenei na gisinai tuna nakanani ma sleiv ma ina rewapana kegha. ²Ke ita~magura kubiine na kana koyakoyagha emakamakai da tuna ina buderi yavata ina~koyakoyaghi. Ma ina mamai marana vaghata iterei na vaghina, tuna mani ina~koyagha meyei. ³Ma tota nakanani. Muriyai da vonavaghata katakovi na kanuma rewapanisi dobuwai iberita da nakanani ma sleiv wawayita. ⁴Marana vaghata inekiibau na God Natuna ivonatawei, wavine ivi~tuwei da ivi~wawayota. Ma tuna vonaviyoyovana ina rewapana gaburinai imakamakai ⁵da tota iyavo kava bade ina rewapana gaburinai tamakamakai na ita~votaweta, ma God ita~yabisita da tota natunatuna vaghata.^t

⁶Ma tota natunatuna kubiine na God Natuna ina Kanuma Vovokaravina ivonatawei da ku nuwanuwata irui. Ma nani Kanumina yavata tikwatu bo, “Abba, tam aku Mamai.” ⁷Tuna kubiine tami kovi~sleiv ikovi, karako tami na God natunatuna. Ma vonakiiyapa bagibagina iterei da buderina natunatuna ita~veresi na tami yavata peyarina kona~viiya.

Pol Gareisiya damsi ivi~nuwapoyesi.

⁸Rorova maranai tami na God ke kotakovi, tuna kubiine iyavo kava na ke god vaghata na ivivi~bademi da i kayowana kudubina koberaberi, iberimi da kovi~sleiv. ⁹Ma karako na God vaghata koakovi, bo ata~vona da God iakovimi. Ma avi kubiine kokayokayowei da kona~vovira babada vibero kurisi, ti na kanuma mitamitasi ma iyamsi kegha. Kokayokayowei da kubiisi koni~sleivme, bo? ¹⁰Avi kubiine kiki konununuri da mara, nawaravi, iri ma madegha i mara ghamaghamasi kokivikivina bogai? ¹¹Taku ainuwapoyemi da tami gwabimiyai aku biga kava avi~rekwei.

¹²Varevaresiku, ainowi kirakiiyemi, da ikikava amakamakai na nakanani bade kona~makai. Moses ina vonaviyoyovana avoterei da kupuna wawayimi nakanani amakamakai. Rorova ke sago nuwapoya kota~vereku, ma wekarakava na ke kona~bera beroi. ¹³Konotanotai, rorova agubaga kubiine da gwabimiyai amakai ma Keriso varana biibiina adimei kurimi. ¹⁴Kaku gubaga iberimi da vita ghamana kokavari, ma ke kota~kitaoruweku bo kota~vonabareku. Ma koviiniku ma kokoyaghiku nakanani ma taku na God ina aneya bo Yesu Keriso. ¹⁵Aviyavisina itupuwa da ami nuwabiibai kovoterei? Ati~mamatara wawaya kurisi

^s 3:29 Rom 4:13 ^t 4:5-7 Rom 8:15-17

da bera kudubina koberai kubiiku na ibiibii kirakai. Kovokovoghina da matami koti~tupataweyana da kota~vereku na vaghina, kota~berai.

¹⁶Vonavaghata aisisiyei kubiine na koni~ghaviyeku bo?

¹⁷Nani wawayisi viviberosi i kayowana ghamana na tami, ma i nota na beroberosi. Eberabera tovoni da ini~bogebogeta da taku koni~ghaviyeku ma ini~nuwatinimi da yavata koni~kiikapu. ¹⁸Ma ibiibai da ami kayowana ghamana da biga kona~bera bubuni, ma kokitaruvimi da meni bigana kota~berai na bera biibiina. Weni sisiyina na vonavaghata mara ku peyarina. Ke kona~notai da taku gwabimiyai na tuna na vonavaghata ma taku kegha na sisiya vibero. ¹⁹Natunatuku, tami nuwanuwaku, ma ikikava maduwa vituwa kubiine ita~vivivowavowa, nakanani taku damiku aviiyiya kubiimi da kota~tupuwame da tami Keriso nakanani. ²⁰Ma aku kayowana ghamana da tami yavata kata~makai ma aku sisiya ata~virai da pikakuwai kurimi ati~sisiya, iyamna ainuwapoya kirakiiyemi.

Heiga da Sera.

²¹Tami iyavo kava kokayokayowei da Moses ina vonaviyoyovana kota~kivina bogai na ati~tarakiiyanemi. Aviyavisina vonaviyoyovana kamona evonavonei na koakovi bo kegha? ²²Evonavona da Abraham natunatuna totomowa ruwa, sago na sleiv wavine natuna ma sago na wavine vovotawena natuna.^u ²³God vonakiiyapa bagibagina Abraham kurina iterei da natuna tomowa ina~tupuwa. Ma natuna Aisiki ina maduwa na wavine vovotawena, ma Aisiki na vonakiiyapa bagibagina ina rewapana kamona itupuwa. Ma natuna Ismayel ina maduwa na sleiv wavine ma tuna na ke God ina vonakiiyapa bagibagina kamona ita~tupuwa, ma wawayota i kayowanai. ²⁴Weni wivinesi tisisiyesi. Ti nakanani ma miiba, ivi~matakira da vivaghina makamakiina ruwa emakamakai. Wavine sago kana vava Heiga ma imatakira da vivaghina sago Sainai koyanai ioru. Ma natunatuna na iyavo kava nani vivaghinina gaburinai, ma peyarisi na sleiv damsi. ²⁵Ma Heiga na ke Sainai koyana Arebiya kamona kava kubiine iti~matakira. Bade imatakira da karako Jerusalem kwanatuna dobuwai, ina wawaya yavata, peyarisi na sleiv damsi. ²⁶Ma Jerusalem sago kunumai emakamakai ma tuna na wawaya vovotaweta ita maduwa, nakanani ma Sera, ²⁷iyamna giruma katamana evonavona bo,

“Wavine gagarim, kevi~nuwabiibai!

Tam ke meyani vituwa damina kuta~viiya na nuwabiibiyai kekiirara!

Iyamna rorova na gagarim da kawam ikuyowem, ma karako natunatum ipeyari kirakai,

^u 4:22 Gen 16:15, 21:2

Ma wavine mara nonowa kawana yavata emakamakai na natunatuna ke iti~koroto, tam natunatum nakanani.”^v

²⁸Varevaresiku, tami na Aisiki nakanani, God ina vonakiiyapa bagibagina gaburina kotupuwa da tami God natunatuna. ²⁹Rorova mara katamanina sleiv wavinena natuna Ismayel ivomiiri da Aisiki ivivi~tupaketowanei. Ma Aisiki na God Kanumina ina rewapanai itupuwa. Ma bade nakanani karako wawaya evovomiiri da iyavo kava God Kanumina ina rewapanai tatupuwa na itupaketowaneta.”^w ³⁰Ma giruma katamana, aviyavisina evonavonei? Evonavona bo, “Nani sleiv wavinena natuna yavata kokwavinisi ina~nae, iyamna natuna ke sago ina mamai buderina nevanavana ina~viiya. Buderu kudubina na wavine vovotawena natuna ini~rapenei.”^x ³¹Tuna kubiine, varevaresiku, vitumaghana damta na ke sleiv wavinena natunatuna. Tota na wavine vovotawena natunatuna.

Keriso ivotaweta na nakanani kava tamakai.

5 ¹Keriso ivotaweta da karako na vovotaweta tamakamakai. Tuna kubiine komiirikikina da tami vovotawemi, ma ke kona~vovira da vonaviyoyovana vitana kona~nunura meyei. Nani vitana ku tepami kona~terei na ina~berimi da koni~sleiv.

²Kovi~yana. Taku Pol avonavonemi da mikeda koti~vaghinei da kwimatami bekasi ita~tuviviratawei na aviyavisina Keriso iberai kubiimi na iyamna kegha kurimi. ³Ana~vona meyei. Tomowa iyi ini~vaghinei da ina~tuvivira na bade Moses ina vonaviyoyovana kudubina ina~nunura yavui. ⁴Tami koberabera tovonu da vonaviyoyovana kota~votekatekei da God ita~vonakiiyaragha da tami ina wawaya maninimi na ami vinuwasago Keriso yavata kokiiyaraghi. Tami God ina agabiibai kokiibutawei. ⁵Ma tokai, akii nota ivi~rewapana da God ina~vonakiiyaragha da tokai ina wawaya maninikai. Ma God Kanumina ina rewapanai kaitumaghana ma nimonimoriyai kakoyakoyagha, ⁶iyamna Yesu Keriso yavata kavi~nuwasago. Tuna kubiine wawaya kwimatasi bekasi ina~tuvivirataweyana bo ke ina~tuvivirataweyana na ke sago avai. Bera ghamana na Keriso titumaghanei, ma ita nuwaviina idebei da titumaghana.

⁷Koveraverau bubuna, ma iyai imiiripotemi da vonavaghata votekatekena kovoterei? ⁸God ikwatumi, ma ke tuna ita~miiripotemi. ⁹Wawaya evonavona bo, “Yist gisi korekorena kuna~terei na parawa ina~nunui da ina~dodo kirakai.”^y ¹⁰Ma Bada yavata tavi~nuwasago, tuna kubiine aitumaghanemi da ikikava anotanotai na tami nakanani kona~notai, ke nota bogiiyai kona~viiya. Ke atakovi da meni wawayina

v 4:27 Isa 54:1 w 4:29 Gen 21:9 x 4:30 Gen 21:10 y 5:9 1Kor 5:6

notaragharagha evereveremi na tuna wawayina kovogha God gwabinai ina~viia.

¹¹ Varevaesiku, avi kubiine waway patana da itupaketowaneku? Iyamna na weni. Ke ata~dimadima da waway kwimata bekasi ita~tuviviratawei. Tuvivira patana da ata~dimei ma Keriso ina korosi ke ati~sisiyei na Jiu damsi ke sago aku sisiya iti~kawapatei. ¹² Ma nani wawayisi inotaragharaghimi na aku kayowana da ke kwimata bekasi kava ina~tuyaraghatawei, ita~nevaghavaghata da kudubina iti~kiiyaraghanataweyana!

¹³ Ma tami, varevaesiku, God ikwatumi da vovotawemi kota~makai. Ma weni votawena ke taraboga ita~vereveremi da tupuwa ina kayowana beroberosi ini~bademi da bera dowadowasi kona~berai. Kegha, ami nuwaviina ini~bademi da koni~vowaguvivirana. ¹⁴ Ma Moses ina vonaviyoyovana kudubina tikiikapui da sisiya sago kava na weni. "Ikikava tam mani kinuwaviina meyem, nakanani kwinam nuwanuwana keviya."^z ¹⁵ Ma tami na ghamoghamo dipa nakanani, koiruwa ma koikutavunuvunuwana. Kokitaruvimi, iyamna ke kona~voterei na tami mani ma turaturami ami yawasa kona~resoi.

Kanuma Vovokaravina ini~badeta.

¹⁶ Tuna kubiine avonavonemi, kovi~vaghinei da Kanuma Vovokaravina ami yawasa kudubina ini~badei da tupuwa ina kayowana beroberosi kudubina kona~takuputei, ¹⁷ iyamna tupuwa ina kayowana beroberosi na Kanuma Vovokaravina ini~kawapatei, ma bade Kanuma Vovokaravina na tupuwa ina kayowana beroberosi ini~kawapatei. Ivi~ruwa ighavighaviya, tuna kubiine ke kovokovoghina da ami kayowana kona~berai.^a ¹⁸ Ma mikeda Kanuma iti~noravemi na tami ke vonaviyoyovana ina rewapana gaburina.

¹⁹ Ma tupuwa ina kayowana beroberosi na kudubita takova yavui da ikikava. Kamonai na vipekana wapawapa ma bera dowadowasi. ²⁰ Ma bade sawara yamoyamonisi erurunomesi, eyapuyapune ma ikiirapu. Waway ikawapata ma ighavighaviya, inuwakapikapiyana, inuwapughwana, ma keta iekwekwai da ini~wawayaghama. Waway ibogebogesi ma kamosiyai iruwa. ²¹ Turasi i sawara ekirokirorowei, iumuma neghanegha ma kam ghamaghamasi kamonai na i bera wapawapa irakata. Ma bera peyarina na nakanani etuputupuwa. Namada avonemi ma bade avonavona meyemi, iyavo kava weni berasi eberaberi na ke God ina ku vikiiavona ina~rui.

²² Ma Kanuma Vovokaravina ini~badeta na ita yawasa kamonai amena biibiina ina tupuwa. Gwabitiyai na nuwaviina ina~rakata, mara nonowa

^z 5:14 Lev 19:18 ^a 5:17 Rom 7:15-23

tinuwabiibai, nuwanuwata nubana, bera kudubina na nuwapikatiyai taberai, agata ina~biibai, ita yawasa na biibiina kavakava, tipatutu kirakai da wawaya ini~tumaghaneta, ²³ tavokuwaya bubuna ma bade tipotepote meyeta da berabero tamiirikupukuputei. Ma weni berasi na ke meyani da vonaviyoyovana iti~kiigiyei. ²⁴ Ma iyavo kava Yesu Keriso rapenai na nuwanuwasi kamonai tupuwa ina kayowana beroberosi ituparatui da ivi~raboboi na gwabisiyai nani kayowana beroberosi ma rewapanisi na peyarina ikovi. ²⁵ Kanuma Vovokaravina yawasa ivereta, tuna kubiine ita yawasa kudubina ini~badei. ²⁶ Ma ke meyani takayotata bo timarumaru bo tanuwakapi turaturata kurisi.

Vowaguvivirana.

6 ¹ Varevaresiku, kona~kitai da kwinam sago berabero ina poko kamonai na tami iyavo Kanuma Vovokaravina inoravemi na pikamiyai koterevimanini. Ma nani kamonai kokitaruvimi da ruyagha ke kona~panani da tami bade ku poko kona~rui. ² Kovi~vowaguvivirana da kwinam kana vita kuna~kavari ma tuna bade kam vita ina~kavari. Nakanani kona~berai na Keriso ina vibeyebeyena kona~nunura bubuni. ³ Wawaya iyai enotanotai da tuna na wawaya ghamana na kegha, tuna mani iberoberowe meyei. Tuna na wawayota. ⁴ Wawaya sago sago duma iti~tupavire meyesi da aviyavisina eberaberi na biibiina bo berona. Ina~panani da ibera bubuni na nuwanuwana kamonai ini~nuwabiibiyei. Ma ke meyani kwinana ina bera ina~ruvai da ibera bubuni bo ibera beroi, ⁵ iyamna sago sago duma tota mani ita biga taberai ma taruvai.

⁶ Wawaya God vonana ina~vivibeyebeyem na aviyavisina biibiina gwabimuwai na nevana am vibeyebeyena wawayina keverei.

⁷ Ke koni~beroberowe meyemi, iyamna ke kovokovoghina da God koni~beroberowe. Wawaya pei biibiina ina~voni na vavina biibiina ina~yabai. Ma pei berona ina~voni na vavina berona ina~yabai. ⁸ Wawaya tupuwa ina kayowana beroberosi ini~nuwabiibiyei, tuna na pei berona evovoni. Ma nani peina ina~gogo da yaba kana ku mara na rabobo ina~panani. Ma wawaya Kanuma Vovokaravina ina kayowana ini~nuwabiibiyei na pei biibiina evovoni. Ma nani peina ina~gogo da yaba kana ku mara na Kanuma gwabinai yawasa makamakii nonowina ina~panani. ⁹ Bera biibiisi taberaberi na ke takayobara. Ke tavoterei da marana vaghata ina~nekiibau na tayaba bubuna. ¹⁰ Tuna kubiine, taraboga tapanapanani na mara nonowa bera biibiisi taberaberi wawaya kudubisi kurisi. Ma iyavo kava Keriso itumaghanej, ti nakanani ma ita rakaraka, ma takitaruvai da bera biibiisi kava taberai kurisi.

Vonaverena turina ma vikiikiwa.

¹¹ Wekarakava na kokitai da giruma ghamaghamana, tuna imatakira da taku mani imakuwai agirugiruma. ¹² Nani wawayisi idarudarumi

da kwimatami bekasi kota~tuviviratawei na kayotatasi, i kayowana da wawaya ina~kitisi ma ini~gheghenisi. Idarudarumi, iyamna ke ita~kayokayowei da Keriso ina rabobo korosiyai iti~tumaghane i da wawaya ita~kayovitupaketowanesi. ¹³Ma iyavo kava namada kwimata bekasi ituviviratawei na ti bade Moses ina vonaviyoyovana ke ita~votekateka bubuni. I kayowana da kota~tuvivira na ita~kayotata da iberimi da nani berana koberai. ¹⁴Ma taku na ita Bada Yesu Keriso korosiyai irabobo na tuna kava ana~kayotatei. Kana korosi tupuwa ina kayowana beroberosi ivi~raboboi, ma bade taku ivi~raboboku da nani berasi damina ke ata~viiviiya. ¹⁵Wawaya kwimatasi bekasi ita~tuviviratawei bo ke ita~tuviviratawei na iyamna kegha. Bera ghamana da God wawaya ini~vunisi da ina~tupuwavira. ¹⁶Ma iyavo kava weni sisiyina i yawasa kamoni ina~kivini na ainowi God kurina da ina nuwanuba ma vikamyuyuwa gwabisiyai ina~makai. Ma bade God ina wawaya kudubisi gwabisiyai.

¹⁷Vaghina aku sisiya turina na weni. Ke sago iyai weni berasi kubiine nuwapoya ina~vere meyeku, iyamna pitara ininikuwai imatakira da aku yawasa na Yesu rapenai.

¹⁸Varevaresiku, ainowi ita Bada Yesu Keriso kurina da ina agabiibai kanumimi kamoni ina~makai. Amen.